

SLOVENSKA BESEDA

Uredništvo: Dal-
matinova 8 - Upra-
va: Šelenburgova
7/II - Naročnina:
Letno 40 Din, pol-
letno 20 Din, četrt-
letno 10 Din - Ce-
kovni račun 17.152
Izhaja vsak petek

ŠTEVILKA 3

V LJUBLJANI, 14. JANUARJA 1938

LETNIK II.

Winston Churchill:

Jugoslavija in Evropa

Znameniti angleški politik in publicist je priobčil
članek, ki je vzbudil v vsej Evropi pozornost

Za časa svetovne vojne je cela Anglija iskreno simpatizirala s Srbijo zaradi njenega junaškega odpora, ki ga je prožila sovražniku in zaradi njene krute usode. Dolga leta smo poslušali, kako si južni Slovani vroče želijo, da bi se mogli zediniti. Ta želja je bila izpolnjena z ustvaritvijo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, države, ki ima preko 14 milijonov prebivalcev in ki žive v zelo romantičnem in prekrasnem predelu Evrope. Njihova vojska vzbuja povsod občudovanje zaradi svojih fizičnih in duševnih lastnosti ter neukrotljive odpornosti. Vsi so bili prepričani, da bodo južni Slovani, ko so dosegli, kar so si tako želeli, živeli srečno in radostno v skupni vzajemnosti. Toda kmalu so bile države, ki so se bile trudile za njihovo osvoboditev, razočarane nad dejstvom, da je ta nova država zabredla v notranje nemire in strankarske razprtije. Končno je bila v samem parlamentu prelivana kri, ljubljani kralj pa umorjen. Strastni spori med Srbi in Hrvati so dobili javno obliko, da se je že klicalo po zaščiti katoliške manjšine v Jugoslaviji. Toda, če bi pogledali stvari do dna, bi spoznali, da različne vendar niso tako globoke, da bi se jih ne moglo premagati. Eden osnovnih vzrokov nesporazumevanja tiči baje v zahtevku, da se Srbi, Hrvati in Slovenci pretvorijo v en jugoslovanski narod. Da bi se to zgodilo, so Srbi pripravljene odreči se svojih starih tradicij, toda zahtevajo isto žrtve tudi od obeh ostalih družabnikov.

Na drugi strani pa trdi opozicija, da so Srbi, Hrvati in Slovenci tri razne narodnosti, spojene v eno državno celoto. Z ozirom na to soglašajo, da imej država eno dinastijo, en parlament, enotno carinsko ozemlje in skupno vojsko. Če pa je temu tako, potem mi Angleži ne razumemo, v čem je veliki nesporazum. V Angliji ni nikoli nihče stremel za tem, da bi se izgubila razlika med Škoti in Welshi. Baš nasprotno. Z dopadanjem in ponosom gledamo na njihove narodne posebnosti. Ta toleranca nam je prinesla že mnogo koristnega. Nova država, kakor je Jugoslavija, ki ima važnejše probleme, ne bi smela zavirati svojega razvoja s spori, ki so več ali manj akademične narave.

Nekateri dokazujejo, da so razlike med posameznimi skupinami tako velike, kakor med nacistično diktaturo in demokracijskim režimom. Čeprav ni dvoma, da so na eni strani tudi nacistični, na drugi pa celo komunistični zarodki, vendar takih razlik ni. Jugoslavija je zemlja, kjer so najugodnejši pogoji za ustvaritev bloka srednjega stanu z modernim liberalnim programom, ki bi ne bil podoben nobenemu od totalitarnih ekstremov. Prednost take ureditve bi morala biti priznana od vseh že iz razlogov državne in narodnostne eksistence. Danes ni primeren čas, da bi si mogle mlade države privoščiti razprtije.

Splošno je znano, kako globoko je ukoreninjeno v regentu Pavlu angleško-demokracijsko mišljenje. Zato se more pričakovati, da pride zares k enotni rešitvi praktičnih političnih vprašanj Jugoslavije, kar bi imelo velik pomen za evropski mir. Bila bi nedogledna nesreča, če bi se Jugoslavija naslonila izključno na totalitarne države, ker bi trenutno iz tega nastale mednarodne težave in bi Jugoslavija prišla v vazalsko razmerje v trenutku, ko bi zapadni demokraciji, Anglija in Francija, izgubili interes na jugovzhodni Evropi.

Kraljevina južnih Slovanov se bo morala nasloniti na stran miru, svobode in demokracije. Tako se bo na znotraj ojačala in dosegla enoto, ki je zanjo življenjsko vprašanje. Mi nimamo drugega interesa, kakor videti Jugoslavijo močno, neodvisno in cvetočo. Ne zahtevamo od nje nič, kar bi ji bilo v škodo. Njen hrabri narod mora ostati zvest plemenitim idealom o pravicah državljanov na upravo svoje zemlje, o svobodi besede in svobodne parlamentarne diskusije. Tako bo nastala v najlepšem delu Evrope močna, napredna, civilizirana in tolerantna država, vredna tembolj občudovanja, ker bo čuvana od junaške vojske.

Jugoslavija je danes na razpoltju. Velika Britanija iskreno želi, da jo vidi kot srečno zemljo, v kateri vlada svoboda in v kateri pravica ni bila izgnana iz sodnih dvoran.

Dr. M. Korun:

Skrb za podeželje

Problem slovenskega kmeta se ne
da reševati z vsedravnega stališča

Od časa do časa čitamo v časopisju, novinah in revijah članke, ki se bavijo z vprašanjem poklicne izbire, kar se pravi: z vprašanjem, v katere poklice na gre narasča, da najde svojo osebnostno eksistenco, ki naj bo v skladu z zdravim gospodarskim in socialnim razvojem naroda.

Vemo, da so inteligenčni poklici prenapolnjeni in je nezaposlenost med akademično, pa tudi strokovno-obrtno izšolano mladino že velika in trajna.

Brezposelnost med delavstvom se je sicer ublažila, ker so se gospodarske razmere nekoliko izboljšale. Toda še vedno je tako velika, da ne moremo pričakovati, da bi — razen morda začasno ob kakih nezdravo visoki konjunkturi — izginila. Moramo računati ž njjo kot s stalnim neugodnim pojavom, ki povzroča moralno demoralizacijo brezposelnika in terja velik del narodnega dohodka za podpiranje brezposelnih, ne da bi bil uspeh viden in občuten.

Soglasno je mnenje, da tiči vzrok tem kvarnim nevšečnostim v Sloveniji v begu mladih ljudi z dežele v mesto. Naša zemlja ne more preživljati vsega prirastka podeželskega, predvsem kmečkega prebivalstva. Tu leži tudi vzrok za močno izslecjevanje, ki naravnost ogroža naš narodni obstoj. Beg v mesta opazujemo tudi drugod po svetu. Nekatere države so se zato začele sistematično proti temu zlu boriti in upajo doseči uspehe.

Tudi nam se nalaga ta dolžnost. Posvetiti je treba vso skrb podeželju, kmečkemu življu.

Pri vsaki priliki čujemo, da je naša država kmečka država in da je skrb za kmeta prva in poglavita. V resnici so pa to le prazne besede in se za kmeta ter podeželje napravi bore malo in, če se kaj napravi, ima koristi tisti večji, premožnejši kmet, ki živi v drugih delih države, naš slovenski, mali kmet pa od te brige za kmečke interese nima haska.

Naš kmet ni zainteresiran na visokih cenah pšenice, dobremu izvozu sliv, številčno visokem izvozu živine, ker ne pridela niti toliko pšenice, kolikor je sam potrebuje, ne goji sliv, nima pomembne nadprodukcije živine.

Skrb za našega kmeta mora iti zato v tej smeri, da pridela in pri-

redi toliko, kolikor potrebuje, da more preživljati samega sebe in svojo rodbino in da to, kar lahko utрпи, za primerno ceno prodaja v bližnja mesta.

V takem okviru bi se morala voditi naša slovenska agrarna politika. Pospeševati je treba kmečko lesno gospodarstvo in domačo hišno industrijo tam, kjer je.

Toda to še ni vse.

Tudi socialne in zdravstvene razmere našega podeželja je treba izboljšati. Ni čuda, če sili vse z dežele v mesta, kjer se nudj ali vsaj obeta zavarovanje za primer bolezni, nezgode, starosti, nezaposlenosti. Za našega kmeta je bolezen katastrofa, ker mu ne vzame samo delovne sile, nego ga zdravnik in zdravila stanejo toliko denarja, da ga ne premore in zato boluje in umira brez njih. O profilaktični higijenski politiki na deželi se niti govoriti ne da, saj je še v mestih nimamo...

Kakor mnogi drugi problemi, tako se tudi problem našega slovenskega kmeta ne da reševati vsedravnno, prav zaradi posebnega značaja našega podeželja. To nalogo bomo mogli uspešno reševati predvsem samo mi sami.

Tudi to je eden razlogov, da se moramo boriti za notranjo preureditev naše države.

Grobelnik Gustav, Celje:

Država in gospodarstvo

Boriti se moramo tudi za demokracijo v narodnem gospodarstvu

Številne in različne so naloge moderne države. Predvsem, da brani državni teritorij, da skrbi za notranji red, pravosodje, prosveto, promet itd. Z drugimi besedami: njena naloga sestoji v po-
višanju intelektualnega, moralnega, fizičnega in ekonomskega stanja tako poedincev, kakor celote, ali na kratko: v skrbi za splošno družabno blaginjo.

Narodna blaginja je prvi pogoj za obstoj države in najsigurnejša baza njenega političnega in kulturnega razmah. Ker je pa narodna blaginja odvisna le od narodnega gospodarstva, je nujno, da država s smotno gospodarsko politiko sama vpliva na pravičen razvoj narodnega gospodarstva. Ne mislimo tukaj na njeno lastno finančno gospodarstvo, ki sloni deloma na privatnih gospodarskih načelih, deloma na avtoritativnem pobiranju davkov in drugih javnih dajatev. Tukaj hočemo poudariti le njeno dolžnost glede na pravilno socialno-ekonomsko politiko, s katero naj se omogoči pravična razdelitev dobrin, določitev pravičnih blagovnih cen, zaščita pred eksploatacijo delovnega ljudstva kot ekonomsko slabše situiranega sloja državljanstva.

Ena primarnih dolžnosti države je, da pobija socialno bedo in vsakemu državljanu zagotovi zadovoljitev vsaj minimuma sodobnih kulturnih potreb. Posebna dolžnost pripada državi v odnosu med kapitalom in delom kot poglavitima socialno-ekonomskima činiteljema. Tu je naloga države, da na osnovi zakona, toda po načelu pravičnosti in v interesu celote in poedincev, intervenira v gospodarskih odnosih državljanov ter na ta način blaži in miri razredna nasprotstva. Prevelika gospodarska svoboda pomeni namreč samo proste roke premož-

nih in tistih, ki jim je — ne oziraje se na najnujnejše in najvažnejše družabne koristi — pred očmi le en cilj — dobiček, največkrat dobljen po brezvestnem izrabljanju delojemalcev. V tem pogledu je torej potrebno, da se država zavzame za gospodarsko slabše situirane državljanke in izboljša njihovo materialno stanje, kajti tudi ti so davkoplačevalci. Vsi, od delavca do uradnika, so pri tem enako zainteresirani. Okolnosti, da bi delavec stanoval v lastnem domu, ne moremo imenovati luksusa, temveč le blaginja. Toda zlo v sodobnem gospodarskem in socialnem življenju ne bo omejeno prej, dokler ne bo država iznova podkrepila propadle stanove, vzgojila duh solidarnosti, duh združništva, razbila centralizem in birokratizem.

Istčasno, ko stojimo na stališču, da se narodu ne more znikati pravica odrejanja političnih smernic in nadziranja političnega dela, pa smatramo, da so kot taki pozvani vsi nosilci gospodarstva, trgovci, industrijci, obrtniki in delavstvo, da vsak po svojem gospodarskem in državno-pravnem položaju služi splošni dobrobiti in povzdigi blaginje. Na vseh področjih zasebne in javne inicijative, javne uprave in samouprav, političnega življenja in vodstva države, morajo gospodarski krogi v soglasju s potrebami drugih skupin, kakor tudi poedincev, pospeševati razvoj narodnega gospodarstva ter na ta način omogočiti harmonizacijo narodnega gospodarstva kot celote in vsega državnega organizma.

Nismo samo pristaši politične demokracije, ampak tudi pristaši demokracije v gospodarstvu, kajti le na ta način bo doseženo jamstvo za uspešen kulturno-politični napredek naroda in države.

POLITIČNI TEDEN

Zaradi pravoslavskih božičnih praznikov in novega leta je politično delo v notranjosti, zlasti v srbskem delu našega naroda, večinoma mirovalo. Navzlic praznikom pa je Združena opozicija privedila v Arandjelovcu velik shod, ki se ga je udeležila velika množica ljudi in precej uglednih voditeljev iz beograjskega vodstva Združene opozicije. Čim se je vrnil g. Vlajić od g. dr. Mačka iz Zagreba, kjer se je mudil kot zastopnik beograjskega opozicijskega dela, so se sestali tudi v Beogradu pri g. Joci Jovanoviću šesti Združene opozicije v svrhu proučevanja položaja, ki je nastal zaradi bližajočih se volitev za senatorska mesta. Vodstvo hrvaškega dela opozicije je medtem že definitivno sklenilo, da se teh volitev udeleži ter se imenujejo kot njeni kandidati podpredsednik stranke g. inž. Košutić in tajnika stranke g. prof. Jelašić in g. Tomašić. Srbski del Združene opozicije se pa verjetno senatorskih volitev ne bo udeležil.

Na Hrvaškem se v zadnjem času opaža poskus oživiljenja militantnega klerikalizma za ojačenje svoje pozicije, s čisto politično svrhu, da bi priskočil na pomoč današnjemu režimu. Podoba je pa, da si hrvaški klerikalci niso na jasnem, kako naj bi to izvedli, zlasti pa, da v taktiki niso edini. Ena skupina bi baje želela, da se ta stranka čimprej ustvari ter priključi JRZ, tako da bi oslabil vpliv dr. Mačkovega pokreta med Hrvati. Očividno pa to stremljenje ni pogodu službenemu listu hrvaških klerikalcev «Hrvatski straži», ki take ideje naenkrat pobija, trdeč, da morajo biti katoličani nad vsako politično organizacijo. Ta izjava je nekaj čisto novega pri «Hrvatski straži», ki je doslej vedno zastopala ideje bojujočega se klerikalizma in zahtevala zanj tudi politično oblast. Ker je pa bila «Hrvatska straža» zadnje tedne v ostri borbi s «Hrvatskim dnevnikom», pa tudi z osebami, ki stoje na vodilnih mestih hrvaškega pokreta, bi se hotela sedaj mogoče zopet malo priljubiti, da ji položaj ne bi postal prevroč. Vsekakor pa kaže ta polemika, da za klerikalizem niso podana na Hrvaškem posebno ugodna tla.

Ne glede na take male pojave je videti v državi vedno močnejšo koncentracijo taborov. Zlasti postaja čvrsta koalicija Združene opozicije, dočim je opažati pri opozicijskih strankah izven njenega okvirja precejšnjo nejasnost, na gotovih krajih pa celo razkroj. To velja zlasti za Ljotičev tabor, ki si nikakor ne more odpomoči od potresa hišne revolucije, ko so bili izključeni neki njegovi najpomembnejši člani. Sedaj naj bi se oddvojila še «Jugoslovenska akcija», ki je sodelovala z Ljotičem od petomajskih volitev dalje.

Očividno imajo pri JRZ še vedno upanje, da bodo tudi oni lahko napravili sporazum s Hrvati. To bi vsaj lahko sklepali iz govora ministra g. Stankovića, ki je na nekem zborovanju nedavno povedal, da bi se lahko tudi g. dr. Stojadinović sporazumel s Hrvati na taki bazi, kakor se je Združena opozicija. Tega pa ni hotel, ker so se mu zdele njih zahteve prevelike. No, čas se izpreminja in z njim se izpreminjajo tudi nazori.

F. I., Dolenjsko:

O kmečkih skrbeh

5 kmetom, stebrom države, stoji in pade vse

Ko ste napisali za Božič članek o neveselem prazniku stotisočev, ste morda pozabili, da smo imeli nevesele praznike vsi mali in srednji kmetje, bajtarji in delavci, ki nas je na milijone. Danes imamo vsi mali in srednji kmetje dolge in kljub vsem uredbam o zaščiti kmetov raztrgane čevlje, raztrgane obleke, dostikrat tudi preluknjane strehe, vedno pa prazne žepe, prazne shrambe ter neplačane davke. Še huje je z bajtarji. Delavci se pa preživljajo iz dneva v dan, kakor pač kateri more, kakršno plačo kdo ima, če jo sploh ima. Meso pride na mizo dvakrat do trikrat na leto, drugače pa kisljo zelje, krompir, fižol, repa, po večini nezabeljeno. Letos pa nam žalibog tudi teh živil prav občutno primanjkuje.

Za izboljšanje našega kritičnega položaja smo se trudili sami in se obračali na poslance vseh političnih strank, ki so nam obljubovali vse mogoče. Dosegli pa nismo ničesar.

Beda kmečkemu stanu se danes ne da primerjati z bedo uradništva. Padec cen kmečkih pridelkov je neprimerno večji, kakor je padec uradniških plač. Cene naših kmečkih pridelkov so mnogo niž-

je, kakor so bile pred svetovno vojno. Tako je stala krava pred vojno tristo kron, po vojni, v času kmečke konjunktore, pa enaka krava 5000 dinarjev; danes se dobi zanjo 1.700 din. Teleta so bila v času kmečke konjunktore po din 13.— kg, danes se dobi zanj 4.— do 5.— din. Za seno smo dobili včasih po din 3.—, danes dobimo 40 do 50 par za kilogram. Pred vojno je bila govedina v mesnici po 1 krono 60 vinarjev, v času konjunktore je stala 17 din, danes pa din 8.—. Ta ogromna razlika v cenah je uničila kmečki stan, kajti dajatve kmeta so ostale skoro na isti višini, kakor so bile svoj čas.

Kadar se govori o bedi naroda, teh okolnosti nihče ne upošteva. Mi kmetje nimamo počitnice, nimamo bolniških in drugih dopustov, nimamo olajšav na železniških voznjajah; samo trdo delo od jutra do večera, trpljenje in skrbi. Zakaj bi se kmet ne smel peljati po železnici enkrat ali dvakrat na leto po nižani ceni, ko nas je kmetov v državi 82 odstotkov? Skrbite predvsem za kmeta, pa bo dobro vsem! Če bo padel kmet, ki je stebel države, bo padlo vse!

E. J-č:

Nekaj se dogaja

Le v miru se dajo ustvarjati večne dobrine

Počasi potihujejo in zapadajo v pozabljenej preji tako glasne vesti s španskega bojišča. V nekaj skromnih vrsticah še poročajo časopisne agencije, da je bilo tu ali tam vrženih toliko in toliko bomb, da boji še trajajo, toda to že ni več važno. Špansko bojišče polagoma tone v zgodovinsko preteklost. Res se ljudje sicer še pobijajo in neznošno trpe, toda za svet to ni več zanimivo.

Izgleda, da se nekaj podobnega, toda s pospešenim tempom, dogaja tudi na Daljnem vzhodu. Preveč je bilo v zadnjem kratkem obdobju vojnih grozot, da bi se nam še mogli zaradi tega razburiti pretrujeni in prenasičeni živci. Evropskih čitateljev to skoro ne zanima več. Splošno se misli, da bo prej ali slej na Daljnem vzhodu zmagala boljše oborožitev in pripravljenost, dovršenejša tehnika, in nazadnje se bo napravil zaključni račun pod črto. Približno bodo povedali, koliko človeških žrtev in zlatih milijard je veljalo to vojno vežbanje, z nekakim paktom pa se bo napravil nekak provizorij do naslednjega bombardiranja in vojevanja.

Torej, na bojiščih po svetu ni nič novega. Prav nič drugega, kakor da se ljudje ubijajo med seboj. Vendar pa izgleda, da se v svetu vendar nekaj dogaja. Da se nekaj pripravlja. Da se nekaj dela... Preveč sumljivo in na gosto potujejo iz države v državo diplomati in politiki. Preveč sumljivo molče oni, ki bi morali prav zdaj nekaj reči. Spomnimo se let 1913, in 1914., ko je bilo po svetu prav tako na gosto enakih potovanj, obiskovanj, parad in sestankov. Nihče ni pomislil takrat na usodno vprašanje, koliko bodo ti grandiozno pripravljene sestanki, diplomatski obiski, tako nedolžno porabljani razgovori in pogajanja ter vse veličastne vojaške parade požrli v bližnji bodočnosti člove-

ške krvi, življenj in celih gorā zlata.

Danes imamo za seboj trpke, dragocene izkušnje. Pregrenka lekcija izpred štirindvajsetih let je napravila tudi iz nas, kakor iz vsega ostalega sveta, nezaupneže povsod in proti vsakomur. Vsak povprečen bralec listov, bodisi na Angleškem, bodisi v Franciji, bodisi pri nas, nehote razmišlja in bo hotel za vsako ceno izvedeti, o čem se v diplomatskem in političnem svetu naenkrat tako mnogo in skrivnostno razgovarjajo in dogovarjajo. Dan za dnem so skoro v sleherni evropski prestolnici konferenice in pogajanja med vodilnimi državniki te ali one države. Zakaj vendar ta neprestana, nervozna in ko grob nema ali vsaj silno nerodno utemeljena potovanja? Kaj vendar hočejo in kaj prav za prav delajo oni, ki mislijo, da vodijo svet?

Odgovor na ta vprašanja najbrže ne bo pretežak, zlasti ne onemu, ki budno zasleduje dogodke v svetu skozi čista, nepobarvana očala. In, ko najde v sebi ta odgovor, se zopet nehote vpraša: «Ali res more živeti na svetu narod, ki si ne želi miru?» Na to pa je odgovor mnogo težji...

Preko vseh gornjih nemih nevarnosti, grozečih novih vojnih zapletljajev, mednarodnih intrig in zarot, pa kriči iz trpečega, bednega in demokratičnega človeštva ena sama silna želja, prošnja in zahteva: «Mir, red, delo in kruh!» Le v miru in ljubezni med narodi so se v vsej dosegani svetovni zgodovini ustvarjale največje dobrine in večna dela v blagor in dobrobit vesoljnega človeštva. Danes pa nas je v srcih in dušah strah, ker se v svetu vendar nekaj dogaja, nekaj temnega in skrivnostnega, nekaj, kar v nas ne vzbuja veselih in najboljših slutenj...

Ljubljani ni več brezposelnih. Delavoljni so baje dobili delo, delomržeže pa so iz Ljubljane odpravili.

Božične šolske počitnice

Letošnje božične počitnice so prinesle mnogo tegobe i otrokom i staršem. Povsem nerazumljivo je bilo, zakaj je bila šola 30. in 31. decembra, če šolska oblast že ni hotela, da bi katoliška deca in profesorji praznovali tudi pravoslavne, pravoslavni pa tudi katoliške praznike. Bil je ukrep, ki naj bi to vprašanje «pravilno» in «enakopravno» rešil. Toda — kak je bil rezultat? Šolska oblast si je za vse kraje izven Slovenije premislila in za pravoslavne božične praznike dala tudi katoliški deci prosto. Na Hrvaškem, kjer je večina otrok katoliških, so imele vse šole tudi za pravoslavne božične praznike prosto.

Agitacija za katoliški tisk
Klerikalci so začeli s sistematično akcijo za razširitev svojega in za zatrtje naprednega tiska. Po nalogu merodajnih gospodov hodijo po nekaterih farah letече ženske patrolje od hiše do hiše ter sprašujejo kmete, katere časopise imajo naročene. Če je v hiši napreden tisk, se mora odpovedati, a naročiti «katoliško» časopisje. Duhovščina se, očitno po naročilu, te agitacije od hiše do hiše neposredno ne udeležuje, ampak jo vodi preko svojih vojnoglasne nala politične delovne obratnosti, ki jih vodijo v prvi vrsti.

Napredovanje v obratni smeri

Ko je prejšnji teden padel Teruel v roke španske vladne armade in se je moral uporniški general Franco s strahovitimi izgubami umakniti, te novice ni objavilo vodilno glasilo JRZ in Katoliške akcije v Sloveniji, čeprav bi se rado ob sleherni priložnosti na vsa usta hvallilo s svojimi točnim in naglim obveščanjem javnosti o vseh aktualnih svetovnih dogodkih. Neki, po mišljenju in običajih sorodni hrvaški list, vreden svojega ljubljanskega brata, pa je bil še toliko nesramnejši v svoji patentirani resnicoljubnosti, da je dva dni po padcu Teruela v republikanske roke objavil tole poročilo: «Napredovanje nacionalistov po padcu Teruela. Borbe okrog Ternela so končno zaključene z veliko zmago nacionalističnih čet generala Franca. Hrabri branitelji Ternela so končno osvobodjeni in se nahajajo že v zaledju. To so heroji, podobni onim v Alcazarju pri Toledu, ki so vzdržali sredi največjega ognja komunističnih topov in so bili pripravljani rajši pomreti do zadnjega človeka, kakor se predati onim, ki bi hoteli Španijo izpremeniti v tako ječo, kakršno so ustvarili iz današnje Rusije Zido-marksiisti v Moskvi. Nacionalistične vojske napredujejo severno in južno od Teruela proti vzhodu z nalogo, da pridejo čimprej do morske obale. Tragedija na španskih tleh gre h koncu.» — Zdi se, da gre res h koncu, toda k drugemu, kakor si ga zamišljata gornja lista...

Sodelovanje v šoli

V zadnjem «Učiteljskem tovarišu» je izšel članek o potrebi iskrenega sodelovanja šole, cerkve in doma pri vzgoji otrok. Članek je napisal neki katehet. Nekaj misli iz članka je umestno ponatisniti: «Z veseljem moram konstatirati, da je borba za nov gospodarski red in s tem pokret za skupen nastop učitelja in kateheta izšla iz vrst mlajšega učiteljstva. Ali ni ironija, da morata brskati po matičnih knjigah učitelj in učiteljica in v teh knjigah iskati statistični material za študij socialnih razmer svojega šolskega okoliša. Duhovniki pa imamo knjige pred nosom in ne uporabimo dragocenega materiala, ki je shranjen v teh knjigah. Ne poznamo kateheta v Sloveniji, ki bi se posvetil študiju socialnih razmer svojega okoliša, župne občine ali šolskega teritorija — ali vsaj ne vem, da bi kdo izmed duhovnikov v zadnjem času izdal kakšno slično delo. V študiju socialnih gospodarskih razmer bosta postala tovariša učitelj in katehet... Sodelo-

vanje kateheta in učitelja v šoli je možno, da celo nujno. Oba se morata odpreti ozkega strankarskega vpliva. Spoznati morata socialni in gospodarski položaj delavskih množic. Ze to iskanje ju družijo. Tesneje pa ju poveže spoznanje, da so nezdružive gospodarske in socialne razmere največji sovražnik prave vzgoje. Ne gremo se več liberalce in klerikalce — pojdemo se rajši socialne delavce. — Katehet.» — Žal, da so taki trezni pogledi dandanes med našo inteligenco, predvsem pa v gotovih stanovih in krogih, tako zelo redki...

Kje se javlja božja volja?

Na to vprašanje odgovarja v svoji novoletni poslanici ljubljanski škof g. dr. Rožman, ko pravi ob njenem zaključku: «V novem letu si podajmo roke in sklenimo svoje vrste — to je zahteva časa. V časovnih zahtevah in potrebah pa se javlja volja božja sama.» — V kakšnih zmotah smo živeli doslej in kako krivo so nas včasih učili v šolah. Toda, kaj se hoče, ko pa se poglobitno javlja le v časovnih in krajevnih zahtevah in potrebah. Kako lepo je dejal nekoč Gospod: «Moje kraljestvo ni od tega sveta...»

Kaj manjka katoliškim Slovincem?

Ali pa slovenskim katolikom, kakor pač hočete. O tem govori tudi letošnja poslanica ljubljanskega katoliškega vladike, ki pravi dobesedno: «Slovinci imamo to slabo lastnost, da si svoje itak maloštevilne sile cepimo s tem, da ustanovljamo brez potrebe preveč raznih organizacij in društev v isti namen. Manjka nam požrtvovalnosti s širokim razgledom na skupni cilj. In zaupanja v vodstvo imamo premalo, pa si skuša ustvariti svoj krožek, kdor misli, da skupno vodstvo premalo upošteva njegove predloge in načrte.» — Vzemimo si primer: SLS je stara preizkušena bojna organizacija katoliških Slovincem oziroma slovenskih katolikov. Pa je nekdo mislil, da mora ustvariti svoj krožek, pa je ustanovil JRZ in z nekaterimi iz skupnega vodstva odšel tja. Tako se cepijo sile in nastaja preveč organizacij z istim namenom, kakor pravi lepo ljubljanski vladika. Ali pa je bilo morda narobe, kaj pravite?...

Vino in mošt

Oboje je dobro, če je pristno in Slovenci ob nobeni priložnosti preveč ne zametujemo niti prvega, niti drugega. Nerodno je le to, da je oboje razmeroma drago, zlasti če gre za boljše blago. Vzdihi in pritožbe konzumentov obeh omenjenih božjih darov pa pri producentih in prodajalcih ne zaležejo dosti, ker imajo ti svoj utemeljen izgovor: Previsoke banovinske in občinske trošarine, pa neštete visoke davštine itd.

Trošarine in davštine mora plačevati vsak zaveden in patrijotičen državljan; s posebnim veseljem, zadovoljenjem in ponosom pa bi moral izpolnjevati te svete državljanske dolžnosti vsak oni, čigar politična stranka je trenutno na vladi. Pa se je zgodilo nedavno v neki lepi zaveski vasi, da se je oglasila pri nekem vaškem veljaku in gostilničarju sodobna moderna letuča finančna kontrola, s katerimi so v zadnjem času osrečili ljubljenski slovenski narod njegovi vestni skrbniki, in pregledala vinsko klet. Glede vsebine velikega sode je nastal spor: domačin je trdil, da je v njem sadni mošt, oblastveni organi pa nasprotno, da gre za prav dobro, okusno in pristno vinsko kapljico. Zgovornost domačina je končno le zmogala in rezultat pregleda je izzvenel v ugotovitvi, da je v sodu mošt.

Morda bi kazalo, da bi taki letučji kontrolorji vzeli o priliki s seboj še kakega letučega vinskega izprašanega strokovnjaka-pokuševalca, ki se spozna na vsebino raznih sodov in pa tudi na — predpise ter službeno prisego. Poglavlje o enakopravnosti državljanov prav tako ni od muh. Sicer pa tudi lastni gornjega mošta ni osebno kriv, da je član in krajevni stebel neke politične organizacije, ki je trenutno močno v časti in modi. Mož se rad počehlja za ušesi in meni: «Če bi je bilo na svetu, pa bi ne bil v njej!» Zdi se nam, da ima prav, kakor je imel prav rajnji Prešeren, ko je zapel: «Kaj pa je tebe treba bilo...»

Zunanja politika

Mednarodno politično ozračje ni v zadnjem času postalo nič znosnejše. Po predrzni potopitvi ameriške topničarke «Panay», ki je razburila vso ameriško javnost, je prilila olja na žerjavico izjava japonskega notranjega ministra admirala Suečuge, v kateri je odkrito očrtal težnje današnjega japonskega imperijalizma, ki ne predstavlja ničesar manj, kot zedinjenje rumene rase in njeno nadvlado na svetu. Ta cilj se da doseči le na razvalinah britskega imperija in je dosledno temu dejstvu tudi japonski admiral napovedal skorajšnje obračunavanje Japonske z Anglijo. Japonska je očitno upala do nedavnega časa, da Amerika ne bo posegla v to urejevanje računov in da bo radi tega njen spor z Anglijo razmeroma lahka stvar. Ob novem letu je pa izstopil predsednik Združenih severnoameriških držav Roosevelt iz dosedanje rezerve ter odločno in jasno povedal, da zapušča Amerika svojo izolacionistično politiko in da stopa čvrsto in odkrito ob bok zahodnih veselil. Obenem je bil predsednikov govor oster opomin vsem onim političnim muham enodnevnicam, ki so zapustile čvrste temelje moderne političnega reda in zašle v čase srednjega veka. Države, v katerih so te struje zmogale, predstavljajo neprestano nevarnost za svetovni mir; zato je dolžnost velikih zahodnih narodov, da se čvrsto povežejo in onemogočijo nadaljnje izzivanja, ki trajno prihaja od diktatur. Roosevelt pravi, da je ameriški narod trdno prepričan, da se bo demokracija tudi vrnila in vpostavila v vseh onih državah, ki je danes ne priznavajo.

Po Rooseveltovem govoru se je zgodilo nekaj, za naše politične pojme neverjetnega. Njegov najodločnejši nasprotnik in njegov bivši protikandidat pri predsedniških volitvah guverner London, voditelj republikanske stranke, je poslal svojemu nasprotniku brzojavko, v kateri mu je obljubil vso podporo republikanske stranke v kakršnikoli inicijativi, ki bi jo Roosevelt smatral za potrebno v razvoju krize na Daljnem vzhodu. V teh pojavih leži življenjska sila ameriške demokracije. Ona združuje v svobodi vse energije naroda in zato tam tudi ni državnih in «protidržavnih» elementov, ki se ločijo le po tem, ali imajo srečo, da so na vladi, oziroma smolo, da so v opoziciji.

Razumljivo je, da je Rooseveltov govor povzročil živo nezadovoljnost v vseh državah, v katerih gospodari diktatura. Vendar se ta nezadovoljnost ni kazala v onem ostrem tonu, v katerem so sicer avtoritarne države odgovarjale na pogumne izjave, ki so prihajale iz demokratičnih držav. Medtem se je namreč položaj bistveno izpremenil. Sedaj, ko se je izkazala kolektivna varnost za golo iluzijo, išče vsaka država svojo varnost v svojih lastnih silah. Amerika, Anglija in Francija so po neuspehih, ki so jih doživele v svoji zunanji politiki ravno zaradi tega, ker so se čutile tehnično slabše od svojih nasprotnikov, postavile tak strašen oboroževalni program, da sta proti njemu nemško in italijansko oboroževanje naravnost pritlikavca. Na strani demokratičnih sil sveta je 80% vseh surovin, ki jih svet proizvaža in 90% zlata. Surovine in zlato pa predstavljajo materialno silo ali tehniko, z drugimi besedami: udarno silo sveta! Zato bodočnost ne bo videla več v mednarodni politiki demokracijo na umiku pred diktaturo. —sj—

Domači pomenki

Brezposelni pri g. banu

Te dni smo izvedeli, da je deputacija brezposelnih delavcev intervenirala pri g. banu za nujno pomoč tristo rodbinam brezposelnih.

G. ban je nakazal za te brezposelne potom mestne občine din 20.000. Ta stvar nam ni prav umljiva, ker smo v «Slovincu» in «Slovenskem domu» že opetovano čitali, da v

DOMA IN NA TUJEM

Dobra misel

Sedanja občinska uprava je do slej v glavnem nadaljevala z dovršitvijo načrtov prejšnje uprave. Hvalevredno je njeno delo pri nadaljevanju regulacije Ljubljane, dovršitvi bežigradske šole in Delavskega doma. Izvirnih idej dosedaj ni imela, zato nas je tembolj razveselilo predavanje predsednika mestne občine v okviru «Prosvetne zveze» o delavskem stanovanjskem vprašanju. Predavatelj se je postavil na stališče, da prejšnje občinske mestne uprave niso ničesar storile za rešitev delavskega stanovanjskega vprašanja. Napovedal je vsled tega novo obširno akcijo mestne občine ter postavil načelo, da mora dobiti vsaka delavska družina lastno zemljo, na njej lasten dom, vse z dovoljno prostornino za zdrav razvoj, vse zračno in svetlo. Poleg tega pa malo gospodarstvo, da bodo te družine za primer brezposelnosti pridelale najnujnejši živež in da bodo tako obvarovane stradanja in beračenja.

Zares krasna in plemenita ideja, kateri pritrjujemo z vsem srcem. Ni sicer točno, da bi prejšnje mestne uprave ne storile ničesar za rešitev delavskega stanovanjskega vprašanja. Obširne delavske kolonije za Bežigradom, ob železniški progi na Stožicah ter za Kolesarje so očividni dokazi, da so se tudi prejšnje uprave temeljito bavile s tem socialnim vprašanjem in ga reševale praktično po svojih močeh. Toda, četudi ni prav, da je predavatelj to dejstvo zamolčal, radi pri-

znavamo, da njegov načrt nudi več in bomo izvršitev tega načrta radevolje podpirali.

Predavatelj meni, da pride v poštev približno 800 delavskih rodbin, ki prebivajo danes po večini v zasilnih stavbah na mestnem svetu. Toda mi mislimo, da je število potrebnih delavskih družin mnogo večje. Še bolj potrebne, kot one delavske družine, ki stanujejo na mestnem svetu in v mestnih zasilnih stavbah ter na Gradu, so one delavske rodbine, ki stanujejo po kletah, v nemogočih podstrešnih luknjah ali, ki so sploh brez pravega stanovanja. Z mirno dušo lahko rečemo, da je število teh potrebnih družin še enkrat tako veliko, kakor je število prvih, tako da moramo računati, da pride za to stanovanjsko akcijo v poštev približno 2400 družin.

Izkušnja uči, da stane pri nas zgradba delavskega stanovanja z eno sobo, kuhinjo, pritliklino ter z električno in vodovodno napeljava ter malim kosčkom zemlje din 40.000.— Celokupna stanovanjska akcija v zamišljenem obsegu bi potrebovala tedaj približno 100 milijonov, kar pa bi seveda ne bilo preveč, če upoštevamo veliko zadovoljstvo, ki bi zavladalo med delavstvom našega mesta, ne glede na to, da bi se tudi število prebivalcev ljubljanskega mesta vsled te akcije izdatno pomnožilo, ker bi dobili nov dotok delavstva.

Ker se bo teh sto milijonov dinarjev sigurno lahko obrestovalo in amortiziralo, ne dvomimo, da se bo mestni upravi realizacija tega načrta posrečila.

Največji del krivde

Glasilu slovenske socialne demokracije «Delavska politika» iz Maribora piše v svoji zadnji številki dne 12. t. m. med drugim naslednje: «Demokracija živelj v državi bi moral vedeti, da se je treba ogniti vsem osebnim, nazornim in pokrajinskim pravicam, kadar gre za demokracijo; za svobodo in enakopravnost državljanov, ker je to najvišji princip. In danes lahko skoraj z vso gotovostjo trdimo, da je največji del krivde, da ne dobimo še noveletnega darila — političnih svobod — na tej strani, ker se demokracija živelj v državi še ni zedinil k idealnemu sodelovanju v tem pravcu.» — Bojimo se, da bo gornje noveletno darilo, ki se nam je po krivdi nekoga izmuznilo iz rok, manjkalo verjetno tudi še med letošnjimi velikonočnimi pirhi. Povsem sigurno pa to tudi ni...

Velik, pa pozabljen nauk

Svoj čas je bila sprejeta na nekem slovenskem katoliškem shodu resolucija glede političnega udejstvovanja katoličanov, ki se med drugim glasi: «Vsaka politična stranka, ki hoče zastopati krščanska načela, se mora boriti za človeško in politično svobodo!» — Škoda le, da so prav tisti, ki so te zlate besede polagali v usta in srce svojim vernim poslušalcem, v svoji poznejši politični praksi prvi pozabili na nje.

Rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije je proslavila 9. t. m. vsa Jugoslavija na res prisrčen način.

Maščevanje. V rudniku Belo Brdo pri Kopaoniku v Srbiji sta napadla iz maščevalnosti dva rudarja slovenskega rudniškega inženirja Rudolfa Peklarja in ga smrtno nevarno poškodovala. Mladin inženir je poškodbam podlegel in so ga danes pokopali na Jese-nicah, kjer je bil doma.

Najnižjo temperaturo v naši državi so zabeležili pretekli teden v Pirotu v Južni Srbiji, kjer je padlo živo srebro kar 31 stopinj pod ničlo.

Četniško udruženje v Splitu je tamkajšnja banska uprava razpustila «zaradi prekoračenja delokroga». V Ljubljani je bila iz istega vzroka razpuščena Narodna odbrana z vsemi svojimi

organizacijami na ozemlju bivše ljubljanske oblasti. Obenem je bilo tudi ustavljeno glasilo Narodne odbrane «Pohod» in pa marksistični list «Delavski list».

Zaščita denarnih zavodov se bliža svojemu koncu in lahko zaprosijo za njo upravičeni zavodi le še do letošnjega aprila. Doslej se je v vsej Jugoslaviji poslužilo ugodnosti zaščite skupno 326 denarnih zavodov.

Zaradi prenizke prodajne provizije so pokrenili trafikantje v Jugoslaviji akcijo pri monopolski upravi, da bi se provizijski odstotek zvišal v mestih najmanj na 8%, na deželi pa na 10%.

Posledice. Banska uprava dravske banovine je razrešila znanega prvaka bivše SLS in podpisnika znane resolucije pristave bivše SLS proti sedanja režimski JRZ dr. Antona Breclja funkcije člana banovinskega sveta dravske banovine.

Pri volitvah senatorjev dne 6. februarja t. l. bodo župani in narodni poslanci volili 23 novih senatorjev. Med kandidati JRZ se ponujajo po večini dosedanja senatorji, ki pa so vstopili v JRZ iz vrst JNS, ker so se pač zavedali prezgodnjega izteka svojega senatorskega mandata.

V proslavo 30-letnice obstoja Zveze hrvaških obrtnikov v Zagrebu bo prirejena cela vrsta raznih manifestacij, ki naj tudi pred širšo javnostjo izpričajo složno stanovsko delavnost hrvaških obrtnikov.

Novo zagrebško «Zakladno bolnico», ki je v surovem stanju že dograjena na gričku nad Maksimrom, bi morali pričeti že obmetavati z ometom in jo urediti tudi na znotraj, da bi bila v stanju že letos pomlad sprejemati prve bolnike. Ker pa država noče izplačati obljubljenih kreditov v znesku 17.500.000 din, so bila te dni vsa dela na moderni bolnišniški stavbi ustavljena. Za najbednejše in najbolj trpeče v naši državi nikdar nismo imeli denarja...

Izredno ostra zima v prejšnjem tednu je povzročila občutno škodo na zgodnjih vrtnih pridelkih v

Dalmaciji. Zlasti so trpele cvetače, razne solate, zgodnji zeleni fižol in zeleni grah ter cvetice. Če bi ne bilo tega mraza, bi bile cvetače zdaj že dozorele. Zaenkrat se prodajajo nove cvetače v Splitu po 3.50 do 4 din kilogram.

Vzorno gospodarstvo. V zadnji številki smo poročali o protestni akciji osijeških tiskarnarjev proti sklepu tamkajšnjega občinskega sveta, da se zvišajo mestne trošarine kar za več sto odstotkov. Zdaj so se tej protestni akciji pridružili še vsi ostali krajevni pridobitni krogi. Njihov složen nastop je razumljiv, če vemo, da se mestna uvoznina zviša: pri kartonu za 75%, pri papirju za industrijske namene za 400%, pri nekonekcioniranem pisemskem papirju za 400%, pri svilenem in krepevem papirju za 50%, pri papirnatih vrečicah za 66%, pri istih z natisom za 225%, pri reklamnih tiskovinah, vizitkah itd. za 100% itd.

Stari dolgovi. Osrednja banka češkoslovaških hranilnic v Pragi je vložila tožbo proti mestni občini v Šibeniku zaradi neplačila obresti 152.000 din, ki izvirajo še iz leta 1907. od takrat sklenjenega posojila šibeniški mestni občini.

Lansko leto je povzročila toča v savski banovini v 65 okrajih okrog 30 milijonov dinarjev škode.

Zaradi pomanjkanja drv in pa zaradi izredno ostrega mraza v preteklih dneh so bili kmetje v raznih krajih savske banovine primorani posekati večje število sadnih dreves, da so ogreli svoja stanovanja.

In naši delavci? Našim sezonskim poljskim delavcem, ki so doslej vsako leto odhajali na delo v Nemčijo, se v bodočnosti ne obetajo najlepši časi. Med Italijo in Nemčijo je bilo namreč sklenjeno, da bo Italija pošiljala vsako leto v južne nemške pokrajine po 30.000 poljskih sezonskih delavcev.

V Jugoslaviji imamo 70 velikih tovarn usnja, od teh 20 v dravski banovini. Čevlji se izdelujejo v 31 velikih tovarnah in v 35.000 manjših čevljarskih delavnicah. Samo podjetje «Bat'a» v Borovu izdelava s svojimi 3500 delavci pri 40-urnem tedenskem obratovanju po 180.000 parov raznega obuvala ali okrog 9 milijonov parov na leto. Tovarne usnja predelajo na leto nad 3 milijone raznih živalskih koz, ki dajo nad 30.000 ton usnja. Edina usnjarska šola v državi je v Visokem v Bosni.

Slovita «Tehniška unija», ki je prinesla Ljotičevemu gibanju «Zbor» smrtni udarec, se kljub novemu vodstvu ni mogla rehabilitirati in je te dni likvidirala. Centrala te famozne politično-gospodarske ustanove v Berlinu je likvidirala že pred nekaj meseci. Morda bo pa Ljotičev zvesti sodelavec in ideolog Milan Diamantstein-Danić kmalu iznašel zopet kako novo pridobitno in podporno ustanovo za podpiranje životarjenja raznih ljudskih «zibanj»...

Malo verjetno... V zagrebških listih beremo, da sta postali dve tamkajšnji tekstilni industriji «Baumann & Kelemen» in pa «Preslica» insolventni. V dobi največje tekstilne konjunktore se to zelo čudno sliši, zlasti če gre za zagrebške žide. Ali pa morda obratno?...

Težka železniška nesreča se je zgodila na progi med Senjskim rudnikom in Cuprijo v Srbiji. S smrtno nevarnimi poškodbami so obležali strojevodja, kurjač in še neki potnik, ki najbrže ne bodo ostali pri življenju.

Novi rumunski diktator g. Goga namerava uniformirati in oborožiti kakih 200.000 svojih mladih pristavev, katere imenuje «kopjarje». Ta njegova milica naj bi bila nekaka protitež fašistični milici g. Codreana «železni gardi».

Italijanska vlada je po vsej Italiji prepovedala predvajanje francoskega pacifističnega filma «Velika iluzija», ki je pa prejel na mednarodnem filmskem tekmovanju v Benetkah prvo nagrado.

Čeden zgled. V novem češkoslovaškem državnem proračunu je določenih za socialno skrbstvo in narodno zdravje nad pol milijarde dinarjev. Koliko pa pri nas?!

Po življenju strežejo nasprotniki rdečemu diktatorju Stalinu. Smrt obetajo tudi njegovemu najzvestejšemu pomagaču Ježovu. Slovita GPU je v zvezi s to najnovejšo zaroto izvršila še celo vrsto aretacij, zlasti med vojaškimi posadkami v Koliminu in v Moskvi.

Protiangliška propaganda na Japonskem je vsak dan močnejša in obsežnejša. Istih ukrepov se poslužujejo tudi Angleži pri sebi doma.

Dolg na dolg. Madžarska vlada namerava v kratkem razpisati novo notranje posojilo v višini 360 milijonov dinarjev.

Dvoje novih ministrstev bodo ustanovili na Češkoslovaškem, in sicer za letalstvo in za propagando.

Novo parlamentarne volitve v Rumuniji se bodo baje vršile že 8. julija t. l. Preveč verjetno zaenkrat to ni...

V zasledovanju gospodarske avtarkije je Italija pravkar dogradila zopet novo veliko tovarno za celulozo, ki bo mogla izdelati na leto najmanj po 120.000 metrskih stotov celuloze. Znana velika tovarna celuloze «Focchia» bo povečana tako, da bo znašala njena vsakdanja proizvodnja po 40 ton.

Spremembe v poljski notranji politiki se v kratkem obetajo. Baje bo predsednik vlade prepustil svoj dosedanj postranski resor notranjega ministra generalu Tokarzewskemu. Maršal Rydz Smigly je vrgel ustanovitelja in voditelja organizacije «Nacionalne skupnosti» polkovnika Adama Koca in ga zamenjal z generalom Kvarcinskim.

Dolgotrajno vojskovanje s Kitajci je docela izčrpalo japonske državne finance. Dočim zdaj vojno ministrstvo zahteva nove deset in desetmilijardne kredite, se ostala vlada temu upira iz enostavnega razloga, ker se boji

splošnega upora davkoplačevalcev, katerim grozi gospodarska izkrvavitev že pod dosedanjimi davčnimi bremenimi. Razen tega pa prihajajo zdaj s kitajskega bojišča vesti, da je postal položaj v Mandžuriji za Japonce skrajno nevaren in da se je bojna sreča na kitajski fronti obrnila povsem na stran Kitajcev.

Na španskem bojišču pri Teruelu, ki je zdaj popolnoma v rokah vladnih republikanskih čet, se uporniki generala Franca povsod umikajo. Francove izgube so strašne, njegova vojska pa popolnoma demoralizirana.

Pred zasedanjem sveta Društva narodov, ki se bo pričelo 17. t. m., je vzbudil v mednarodnih diplomatskih krogih posebno pozornost predhodni obisk generalnega tajnika Društva narodov Avenola v Parizu in Londonu. Ta dvojni obisk se spravlja v zvezi s pripravami za reformo Društva narodov.

Na londonski borzi so vsi japonski vrednostni papirji glede na poostretev mednarodnih odnosov na Daljnem vzhodu padli za štiri odstotke.

Poljske oblasti so dovolile ustanovitev nove narodno-socialistične stranke, ki jo vodita bivša šefa razpuščene krščansko-socialne stranke.

Zavedni Norvežani. Norveški olimpijski odbor je soglasno sklenil, da Norveška ne bo sodelovala na olimpijadi leta 1940. v Tokiu, in sicer zato, ker se je Japonska s tem, da je zahrbtno napadla in si grabežljivo prilasča kitajsko narodno in državno ozemlje, težko pregrešila proti olimpijski ideji.

Madžari se osvobojajo. Iz krogov Društva narodov se dozna, da se bo svet DN na svojem zasedanju 17. t. m. in naslednje dni haval tudi s predlogom, da se dosedanja finančna kontrola DN nad Madžarsko ukine, ker je kontrolna komisija prav ugodno ocenila gospodarsko stanje Madžarske.

Rekonstrukcija nemške državne vlade je baje na vidiku in bo izvršena že v bližnjih dneh. Ustanovilo se bo tudi posebno ministrstvo za tisk.

Aneksijo Abesinije s strani Italije bodo že v prihodnjih dneh priznale tudi Rumunija, Avstrija in Madžarska.

Iz umetniškega sveta

Po pokojnem p. Hugolinu Satternerju je nestorstvo slovenskih skladateljev prevzel dr. Anton Schwab, upokojeni višji zdravstveni srežki referent v Celju. Te dni je dopolnil 70 let svojega človekoljubnega in umetniškega posvečenega dela. Spomnilo se ga je ob tej priliki vse naše časopise in tudi «Slovenska beseda» ne more ob tem jubileju kar mimo njega.

V kratkem: Dr. Anton Schwab je napisal take pesmice, ki se še danes vsepovsod pojo. Ni ga peveca, ki ne bi poznal njegove «Pala je, pala slanica, zvenela moja rožica» ali pa «Oj, dekle, kaj s' tak' žalostno?». Njegova «Zdrava Marija» je pa v Hubadovi in Poličevi interpretaciji s solistko Počivalnikovo-Wohinčevič žela naravnost kolosalne uspehe ne le doma, ampak na vseh inozemskih turnejah pevskega zbora Glasbene Matic. Priprosta pesmica je s svojo ljubkostjo osvojila srca Čehov, Poljakov, Francozov in Bolgarov. Tako je že samo s to pesmijo priboril narodu velik ugled. Naj mu bo to v zadoščenje njegovega življenjskega dela in naj mu da bog še dočakati dosti zdravih let v ponos nam vsem! Z. P.

Slovenski klavirski virtuoz Anton Trost, ki živi na Dunaju in uživa v glasbenih krogih izredno spoštovanje, je tudi predsednik «Slovenskega krožka» na Dunaju, ki praznuje te dni 10 letnico svojega obstoja. Prizadeval si je, da slovensko postojanko na Dunaju v vsakem oziru — koncerti, družabne prireditve itd. — ne odtuji svoji domovini. In zato mu čast in hvala! Pokaže naj pa zopet kmalu svojo umetnost v Ljubljani na koncertnem odru! Z. P.

Prof. dr. Pavel Kozina je dne 6. t. m. dopolnil 60 let. Poleg svoje službe se je mnogo posvečal tudi

pevski umetnosti. Sam je rad pel, poučeval je petje v zborih — bil je pevovodja Zveze slov. pevskih zborov in prve ljubljanske pevске župe, ustanovil je in poučeval dolgo let svoj kvartet (Kozina, Dermelj, Završan in Kragelj), ki je s svojim petjem preromal širno domovino, bil je sotrudnik «Novih Akordov», «Ljubljanskega Zvona», «Zborov», «Slov. Naroda» in «Jutra», napisal je «Pevsko šolo», poučeval solopetje na Glasbeni Matici in pozneje otvoril svojo privatno pevsko šolo. In še mnogo drugih pobud je dal za uspeh našega glasbenega življenja. Ocenil je vrednost pedagoškega dela Antona Nedveda, posebno se je zavzel in odkril Jurija Flajšmana, priredil njegove pesmi, propagiral z veliko vnemo postavitev njegovega spomenika pred rojstno hišo v Beričevem.

Dr. Kozina je tudi ob jubileju še čil in delaven in bi mu nihče ne prisodil 60 let na križu; zato z mirno zavestjo na svoje plodnosno pedagoško in pevsko udejstvovanje lahko stopa proti svoji 70 letnici.

Z. P.

Dragutin M. Domjanić, najpopularnější hrvaški-kajkavski pesnik, je izdal leta 1917. zbirko čudovito lepih pesmi pod naslovom «Kipci i popevke», ki je vzbudila tudi med Slovenci veliko pozornost in občudovanje. Saj jih je skladatelj Anton Lajovic več uglašil. Domjanić je mnogo prezgodaj umrl. Njegova mati je letos izdala omenjeno zbirko v drugi izdaji s sledečim kratkim predgovorom: «Ove popevke, koje su tak drage hrvatskom narodu, izdajem v drugom izdanju. Mama.»

Zbirka stane broširana 20 din. v platno vezana 30 din. Naročite jo lahko v vsaki ljubljanski knjigarni. Z. P.

Obrazi slovenske mladine

(Akademik nam piše)

Ne mislim frazirati o naši «zlati» ali «pokvarjeni» mladini, temveč sem se namenil podati povsem objektivno sliko njenega današnjega razživljanja s svetovnonazornega in k temu nujno povezanega kulturnega stališča. Dejstvo je, da se naša, kakor vsaka druga doraščajoča mladina, deli v politične skupine, ne glede na to, da ji je to po zakonu prepovedano. In tako vidimo, da je razcepljena v glavnem v tri smeri: katoliško, komunistično in nacionalistično ali — če hočete — liberalno.

Skrbno organizirani katoliški del slovenske mladine se cepi v nešteto organizacij, društev in kongregacij, kar mora nujno voditi v notranje spore, ki so res tudi že udarili na površje in danes o kompaktnosti pri njih ne more biti več govora. Posebno vidna nasprotstva so nastala med znanimi «Križarji», ki so svoj čas izdajali list «Križ na gori» ter med tako imenovanimi «Mladci», katere bi najlažje karakterizirali s tem, če povemo, da je njihovo glavno načelo avtoriteta cerkve, kar je tudi v nemali meri povzročilo razdor v katoliških mladinskih vrstah. Kljub temu, da imajo «Mladci» veliko zaslombo v ljubljanski škofiji in da stoje za njimi nekateri visoki cerkveni dostojanstveniki, ni mogoče reči, da bi bili v večini. Nasprotno, zdi se, da jih držita na površju le ta zaslomba in finančna moč teh gospodov, kar se je opazilo zlasti zadnji čas, ko je postavilo Katoliško tiskovno društvo na cesto «Dom in svet» (Kocbekov članek!). Sliši pa se, da pripravljajo opozicija novo revijo in je to le vprašanje bližnje prihodnosti. Ako potegnemo zdaj črto, vidimo, da katoliška slovenska mladina še daleč ni enotna in da so notranje razpoke skoro nepremostljive. Razbita ladja na razburkanem morju...

O organiziranem komunizmu med mladino na tem mestu ni mogoče govoriti. Omeniti bi bilo morda le, da se za komunistični strup vse premalo išče zdravila.

Dejstvo pa je in ostane, da je pri nas zelo, zelo malo pravih, prepričanih komunistov in jih ustvarja največ vroča mlada kri, borbena natura in pa stara otroška zabloda, da je sad s prepovedanega drevesa najlepši in najboljši. V nekem pogledu bi jih postavil ob stran katoliških «Mladcev»; oboji se namreč bijejo na svoja hrabra prsa: mi smo katoličani in Slovenci, drugi pa: mi smo komunisti in Slovenci, oboji pa se boje debate kot Ižanec poplave in zbežijo že po prvih besedah kritike v varna zatišja avtoritete oz. rešitve proletarijata.

O nacionalni mladini govoriti je še prezgodaj. Preblizu nam je njeno delo, da bi ločili ljuliko od pšenice. Gotovo pa je, da je tisto njeno delo, ki je zrastle iz Tyrše-

vih idej, zdravo in močno. To nam dokazujejo uspehi sokolskih domov. Ne moremo pa zanikati, da je treba pri njej odpraviti še marsikatero navlako, ki jo je pustila (hoče!) dnevna politika preteklih let.

Še so nekatere skupine in skupinice, in jih vede in nevede ne bom omenjal. Mimogrede naj omenim le še krog okoli «Sodobnosti», ki zadnji čas pridobiva. Sem bi na kratko prišteval «Jutrove» desidente in pa zmerno levico.

Prepričan sem, da prihaja čas, morda celo že dvanajsta ura, ko bo treba zbrati vso zdravo, nesfanatizirano mladino in jo usmeriti v duhu demokratizma, pravičnosti in zavesti do pravice samoodločevanja naroda, kateremu pripada. To naj bo naša naloga, pa smo lahko prepričani, da gremo lepši bodočnosti nasproti... V—r.

Kakšne bodo in so ženske?

Doslej smo o tem vprašanju brali v listih in revijah pretežno le ženska mišljenja, katerim pa nekateri moški odrekujejo objektivnost in pravilno presojo. Kakšna bo bodoča ženska, ki naj bi se kot najidealnejši tip ženske res dopadla moškim, si predstavlja neki ameriški pisatelj takole:

Ali bo morala biti ženska bodočnosti, idealni tip ženske, majhna ali velika, debela ali suha? Ali bo zunanja lepota tudi še v bodoče igrala pri ženski važno vlogo? Ali bo moški v prihodnjem stoletju še vedno gledal na ženska leta?

Ženska zunanost bo igrala važnejšo vlogo, nego jo danes. In tega so krive ženske same. One so že danes tako zelo razvadle moškega s svojim pretirano skrbnim lepoticenjem, s svojo eleganco in koketerijo, da moški nočejo niti slišati več o kaki dekadenci v tem pogledu, temveč nasprotno le še o vedno večjem progressu.

Moški ob koncu dvajsetega in v začetku enaindvajsetega stoletja bodo izredno strogi kritiki

ženske lepote. Brezpogojno bodo zahtevali, da bo njihov ideal dekle svežih, rdečih lic, lepo in mlado. Skrajna meja bo petindvajseto leto. Starejše bodo seveda še vedno poskušale s spretno masko pudra in šminke skriti svoj pravi rojstni datum.

Ženska bodočnosti ne bo vitka. To je povsem gotovo. Bo večje in močnejše postave, polnejša, okroglih in debelih nog. Takrat bo strašila namesto «nevarne vitke linije», nevarna okrogla linija, ki bo pa dolgo dominirala v ženski modi.

Ali bosta ženska inteligenca in duševnost igrali večjo vlogo v ljubezni med moškim in žensko že v bližnji bodočnosti, zaenkrat še ni mogoče vedeti. Gotovo pa je, da se bo s poostreno borbo za obstanek zahtevalo od žensk, da bodo oborožene tako z znanjem, kakor tudi z moško odločnostjo v tej borbi.

Popolno izenačenje pravic obeh spolov bo povsem razumljiva stvar. Ženska bo v tem pogledu kaj naglo prodrila in zmagala po vsem svetu.

Ali bo imela ženska «preteklost» kak odločujoč vpliv? Skoro se ne bi dalo trditi. Vdova in ločenka bosta imeli v večini primerov prednost pred mladimi in povsem naivnimi deklicami in pri njih bodoči moški niti omejili ne bo več njihove «preteklosti».

Ženska bodočnosti bo imela lepše, morda tudi lažje življenje, pač pa bo njena osebna odgovornost napram družini in družbi znatno večja. Zakoni o zakonskem življenju bodo reformirani v modernem duhu, kar pa še

ne pomeni, da bo po svetu zavladovalo načelo svobodne ljubezni. Toda ljubezen sama na sebi bo postala nekako svobodnejša, prirodnejša, bolj človeška; ženske in moški se bodo otresli vseh napačnih in zgrešenih navad ter škodljivih predsodkov iz srednjega veka. Ne bo več lažne sramežljivosti, niti se ne bo pred mladimi, spolno dozorelimi deklicami in mladeniči več skrivala vsebina človeškega spolnega življenja. Liberalizem in vzvišeni človeški duh bosta vladala v človeškem spolnem življenju.

Za grudo in dom

Škodljivost soli.

Mnogi zdravniki trdijo, da je sol, zlasti v večjih množinah, za človeški organizem škodljiva. V čem obstoji ta škodljivost? Zdravniki in lajki so doslej bili prepričani, da je škodljivost soli kriv klor, ki se kot kemična primes nahaja v kuhinjski soli. Toda to ni točno. Škodljivost soli je kriva druga kemična primes, tako imenovani natrium-jod, ki se veže s klorom. Ta kemična zmes ima lastnost, da veže nase vodo in tako povzroča v našem organizmu občutno pomanjkanje vlage. Bolnikom zato splošno priporočajo le malo ali popolnoma nič slana jedila. Celo povsem zdravim ljudem se priporoča skrajno omejena uporaba soli.

Kvarjenje zob.

Zobne bolezni izvirajo najpogosteje od gnitja, ki ga povzroča zanemarjanje zobovja, razkranje ostankov jedi na zobeh in prepozno zdravljenje zob pri zobozdravniki-specialistih. Jasno pa je, da pri površni negi zob doprinašajo svoj del k obolenju tudi drugi bolezenski pojavi v človeškem telesu. Če zob dovolj in redno ne snajžimo, se naberejo na njih in med njimi razni ostanki jedi, ki prično trohneti in se razkrajati, vsled česar se tvorijo na zobeh kamen in razne kisline, ki povzročajo majhne vjedkane luknjice na

zobni površini. Pod vplivom teh kislin in raznih bolezenskih klic se luknjice vedno bolj večajo, dokler se zob ne prične v celoti drobiti.

Česen kot zdravilo.

Vsestranska uporabljivost česnja v kuhinji in pa tudi v zdravljenju različnih bolezni, je splošno znana. Vedno bolj pogosto se dogaja, da zdravniki preporučujejo uživanje osoljenih jedi. Vsakdo pa ne more prenesti absolutno neslanih jedil, pa če je njegovo zdravje še tako v nevarnosti. Če mu hočemo vsaj nekoliko nadomestiti ta nedostatek, da bolnik ne bi povsem izgubil apetita, priporočajo zdravniki v zameno za sol uporabo česnja. Vsa povrtnina in solata naj se zmešajo z nasekljanim ali naribanim česnjem, pa tudi pri mesnih jedilih se zdrobljenega česnja s pridom poslužimo. S tem postanejo jedila okusnejša in boljša ter se bolnik igraje odvadi škodljive soli.

Zanimivosti.

Prve umobolnice so bile ustanovljene v Nemčiji, in sicer leta 1811. v Sonnensteinu. Nohti na človeških rokah rastejo najhitreje med 20. in 25. letom starosti. Nevarnosti pri vožnji z avtomobilom so stokrat večje od nevarnosti strele, viharjev in utrganja oblakov.

Gostilna in kavarna KALIN, Glince

toči prvovrstna štajerska, dolenjska in dalmatinska vina

Mrzla in topla jedila vedno na razpolago.

Domače kolone.

Kavarna odprta do 2. ure zjutraj.

Vljudno se priporočata Rozina in Edvard Kalin

OPTIK

J. GOLDSTEIN

Ljubljana, pod Trančo 1

priporoča po nizkih cenah prvovrstna očala, daljnogleda, triedre, tlakomere, toplotomere i. t. d.

Trajno kodranje samo Din 60-

Izdelava garantirano dobra.

Frizerski salon

MIRKO ZALETEL, Ljubljana

Cesta 29. oktobra (Rimska) št. 24

Posvetovalnica

za naročnike «SLOVENSKE BESEDE»

Kdor je plačal naročnino za «Slovensko Besedo», se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitev;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socijalnih dajatvah; skratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socijalne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
«SLOVENSKA BESEDA»
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

Težka zimska hrana

In premalo gibanja sta v zimskem času vzrok slabe prebave želodca, čestih omotič, zaprtosti in nerednega črevesnega delovanja. Stare bolezni se vsled mraza zopet izraziteje pojavijo:

splošno in prehitro debeljenje,
hemoroidi in zaprtje,
motnje v želodcu,
črevesna obolenja,
glavobol, nespečnost,
napetost telesa,
omotica in zastrupljenje.

Posebno zrelejši in starejši osebe so tem nadlogam podvržene.

PLANINKA ČAJ

čisti ter tako deluje blagodejno na vse telo in na Vaše splošno zdravstveno stanje. —

Zahtevajte v apotekah izrecno le »Planinka« čaj - Bahovec, ki se ne prodaja odprt, temveč le v zaprtih in plombiranih zavitkih z napisom proizvajalca:

APOTEKA MR. BAHOVEC, Ljubljana,
Kongresni trg 12. & br. 29550/36.